

7. AR KO SĀKT, JA ESMU ĪPAŠUMĀ IEGUVIS MEŽU?

**AKTUĀLĀ IZDRUKA
MEŽA TAKSĀCIJAS SPĒKĀ ESAMĪBA
ZINĀŠANU UN PADOMU IEGUVES IESPĒJAS**

Mežu īpašumā iespējams iegūt dažādos veidos – saņemot kā dāvinājumu, mantojumu vai nopērkot. Ja īpašums tiek iegādāts, tad vairumā gadījumu jaunais īpašnieks jau ir iepriekš iepazinies ar tā dokumentāciju un apskatījis to dabā, un atliek tikai nokārtot ar pirkšanu un īpašuma reģistrāciju saistītās formalitātes. Tomēr nereti gadās neplānotas situācijas, kad piedāvājums kļūst par meža īpašnieku ir negaidīts vai arī mežs ir iegūts īpašumā, bet nav skaidrs, ko darīt tālāk.

Pirmais meža īpašnieka uzdevums būtu visu dokumentu sakārtošana un īpašuma reģistrācija **Zemesgrāmatā**. Ja īpašums ir mantots, tad dokumentu kārtošana jāsāk pie notāra un jāsaņem mantošanas apliecība, kas dod tiesības īpašumu ierakstīt Zemesgrāmatā. Kamēr īpašums nav ierakstīts Zemesgrāmatā, īpašumā drīkst veikt tikai tās mežsaimnieciskās aktivitātes, kam nav vajadzīgs ciršanas apliecinājums. Izņēmums ir sanitārā cirte, kad tiek izvākti slimie, kaltošie un vēja gāztie koki (apliecinājumu izsniedz, pamatojoties uz mantojuma apliecībā norādīto informāciju). Īpašniekam nav jāuztraucas par dokumentu kārtošana nepieciešamo laiku, jo ar iepriekšējā īpašnieka nāvi izsniegtie ciršanas apliecinājumi un visas viņa izsniegtās pilnvaras ir spēkā neesošas.

Ja īpašums nav bijis ierakstīts Zemesgrāmatā, vispirms ir jānoskaidro, vai tam ir veikta precīzā (instrumentālā) **uzmērīšana**. Ja uzmērīšana neatbilst pašreiz spēkā esošajiem noteikumiem, īpašniekam jāizmanto sertificēta mērnieka pakalpojumi. Jebkura īpašuma apsaimniekošana sākas ar **robežu sakārtošanu**. Tām jābūt ierīkotām saskaņā ar normatīvo aktu par zemes kadastrālo uzmērīšanu¹ prasībām un dabā skaidri redzamām (skat. [10. nodaļu](#)). Ja robežzīmes ir iznīcinātas vai laika gaitā izzudušas, īpašniekam jāvēršas pie sertificēta mērnieka, lai veiktu robežu apsekošanu un nepieciešamības gadījumā – robežu atjaunošanu. Ja nav dabā saskatāmu robežu, tad nav iespējams veikt arī meža inventarizāciju.

Īpašniekam ir jānoskaidro, vai meža īpašumam ir spēkā esoša **meža inventarizācija**. *Meža likums* nosaka, ka meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs savā īpašumā vai tiesiskajā valdījumā nodrošina pirmreizēju meža inventarizāciju un tās datus iesniedz Valsts meža dienestam (VMD), kā arī vismaz reizi 20 gados un normatīvajos aktos

1 <http://likumi.lv/doc.php?id=243225>

Ar ko sākt, ja esmu īpašumā ieguvis mežu?

noteiktajos citos gadījumos veic atkārtotu meža inventarizāciju. Ja meža taksācija nav veikta, tad tā jāpasūta pie sertificēta taksatora (skat. [9. nodaļu](#)). Ja meža īpašumam ir spēkā esoša inventarizācija, tad meža īpašnieks, ja to vēl nav izdarījis, var iepazīties ar sava meža īpašuma “saturu”. Par to, kā saprast meža taksācijas datus, vairāk aprakstīts [8. nodaļā](#).

Īpašnieks, iegādājoties jeb pārņēmot īpašumu, manto arī iepriekšējā īpašnieka saistības un nepadarītos darbus. Piemēram, ja īpašumā ir veikta galvenā cirte, tad pienākums atjaunot cirsmu pāriet uz jauno īpašnieku. Lai iegūtu plašāku **informāciju par īpašumu**, meža īpašnieks var izmantot savas tiesības², reizi gadā bez maksas saņemot no Meža valsts reģistra (MVR) informāciju par savu īpašumu vai valdījumu. Meža īpašnieks var noslēgt līgumu ar VMD par Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (ĢIS) lietošanu, nodrošinot nepārtrauktu pieeju informācijai par savu īpašumu.

² <http://likumi.lv/ta/id/283091-meza-inventarizācijas-un-meza-valsts-reģistra-informācijas-aprītes-noteikumi>

Padomu un zināšanas meža apsaimniekošanā īpašnieks var iegūt individuālajās konsultācijās vai apmeklējot seminārus.

Lai uzzinātu, ko īpašumā drīkst darīt, un pārliecinātos, vai iecerētās aktivitātes atbilst normatīvo aktu prasībām, vispirms ieteicams apmeklēt VMD speciālistus. VMD darbinieki informē un konsultē meža īpašniekus par **mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām**, izsniedz apliecinājumus koku ciršanai, sniedz atzinumus un maksas pakalpojumus. Meža īpašnieks var griezties pēc padoma jebkurā VMD struktūrvienībā, neatkarīgi no dzīves vietas vai īpašuma atrašanās vietas. Plašāka informācija par VMD pakalpojumiem un funkcijām – [4. nodaļā](#).

Plašāku informāciju par īpašuma apsaimniekošanu var iegūt Meža konsultāciju pakalpojumu centrā (MKPC), kas veic meža īpašnieku **informēšanu, konsultēšanu un apmācību** par meža apsaimniekošanas jautājumiem, kā arī sniedz ar meža apsaimniekošanu saistītus pakalpojumus visā valsts teritorijā. MKPC palīdz Eiropas Savienības fondu piesaistē, konsultē ES atbalsta projektu jautājumos, izstrādā projekta pieteikumus un sagatavo projekta atskaites. Meža īpašniekiem tiek piedāvāti bezmaksas apmācību kursi un semināri par dažādām ar meža apsaimniekošanu saistītām tēmām. Maksas pakalpojumi tiek veikti saskaņā ar MK apstiprinātu cenrādi, un sniegto meža pakalpojumu spektrs ir ļoti dažāds:

- cirsmu, jaunaudžu iestīgošana, uzmērīšana, skices sagatavošana;
- augošu koku uzmērīšana, cirsmas novērtējums (m³ un eiro), izmantojot programmu *Mežvērte*;
- parauglūkumu ierīkošana galvenajā cirtē pēc caurmēra;
- ekoloģisko un/vai sēklas koku izzīmēšana;
- patvaļīgas cirtes celmu uzmērīšana, cirsmas novērtēšana;
- meža inventarizācija, apsaimniekošanas plāna izstrādāšana;
- meža īpašuma apsekošana;
- meža īpašuma aptuvenās tirgus cenas noteikšana, izmantojot programmu *Meža eksperts*;
- cirsmu pārdošana izsolē;
- konsultācijas mežsaimniecības jautājumos;
- mežaudzes atbilstības noteikšana neproduktīvas mežaudzes kritērijiem;
- eksperta atzinums par meža bioloģisko daudzveidību – dabisko meža biotopu un meža putnu sugu inventarizācija;
- robežzīmju atjaunošana;
- meža atjaunošanas, apmežošanas, jaunaudžu kopšanas un citu darbu organizēšana.

Konsultācijas par īpašumu apsaimniekošanu sniedz arī dažādi privātie konsultanti, individuālie uzņēmēji un mežizstrādes uzņēmumi, kā arī meža īpašnieku asociācijas un kooperatīvi. Katram ir sava darbības joma un specifika, kā arī samaksas piemērošanas sistēma. Vairums uzņēmēji, ja tiek izmantoti viņu piedāvātie pakalpojumi, konsultācijas par mežizstrādi un kokmateriālu tirgu sniedz bez maksas. Asociācijas un kooperatīvi savus biedrus par mežsaimnieciskām lietām konsultē bez maksas, bet maksas pakalpojumu sniegšanā cenrāži biedriem un citiem meža īpašniekiem var atšķirties.

Konsultantu un pakalpojumu sniedzēju klāsts ir visai plašs un, lai īpašnieks neapjuktu piedāvājumā, ir jāatceras, ka par normatīvo aktu prasībām meža apsaimniekošanā vispirms ieteicams vērsties pie VMD speciālistiem. MKPC speciālisti arī ir labi padomdevēji normatīvo aktu jautājumos, sniedz dažāda veida pakalpojumus un nodrošina apmācības, bet jautājumi par biznesu un mežizstrādes pakalpojumu sniegšanu ir privātā sektora pārziņā. Te gan jāatceras, ka vispirms vēlams noskaidrot pakalpojuma vai konsultācijas sniedzēja reputāciju un vienmēr izvēlēties vairākus informācijas avotus.

Kad īpašums ir reģistrēts un apzināts, kā arī iegūta informācija par meža apsaimniekošanas prasībām, īpašniekam ir laiks ķerties pie īpašuma apsaimniekošanas plāna izstrādes un tā realizācijas. Īpašnieks to var darīt pats, kopā ar speciālistiem vai uzticēt savu mežu apsaimniekot profesionāļiem (skat. [14. nodaļu](#)).

Literatūra

1. Meža konsultāciju pakalpojumu centrs – www.mkpc.lkc.lv.
2. MK noteikumi Nr.1019 Zemes kadastrālās uzmērīšanas noteikumi. Pieņemts: 27.12.2011. Stājas spēkā: 27.01.2012.
3. MK noteikumi Nr.384 Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi. Pieņemts: 21.06.2016. Stājas spēkā: 29.06.2016.
4. Valsts meža dienests – www.vmd.gov.lv.